



EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime

Tallinn
Veebruar 2010

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Koostaja: Vilja Vähi

Tel. 6681256

E-post: vilja@ki.ee

EKI Rävälä 6

19080 Tallinn

Tel. 6681242

Faks 6681240

E-post eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sissejuhatus

Töö on teostatud EV Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

Töö **eesmärgiks** on anda hinnang Eesti alkoholitootjate konkurentsivõimele siseturul, kasutades selleks õlle ja viina sortimendi- ja hinnauuringut kauplustes ning kauplusejuhatajate küsitlust.

Kooskõlastatult tellijaga olid töö ülesanneteks:

- leida kui lai on kodumaise ja importõlle ning viina sortiment Eesti suuremates kauplustes suur- ja väikelinnades ning maapiirkondades;
- leida kui suure osa moodustavad kodumaised õlled ja viinad kaupluste sortimendis ning millised on trendid pakkumises;
- võrrelda kodumaise ja importõlle ja viina hindasid;
- jälgida kodumaise ja importõlle ja viina osakaalu muutusi kaupluste käibes.

Töös on kasutatud EKI poolt 2009. aasta mais läbi viidud toidukaupluste sortimendi- ja hinnavaatlust ning kauplusejuhatajate küsitlust.

Töö maht on 16 lehekülge.

Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime

Käesolev kodumaise õlle ja viina konkurentsivõimet analüüsiv töö põhineb EKI poolt 2009. aasta mais läbiviidud uurimistööle “Eesti toidukaupade positsioon siseturul”. Antud töös käsitletakse kaht peamist alkoholitoodete gruppi – õlut ja viina põhjalikumalt, kui eelpoolnimetatud töös.

Õlle ja viina sortimendi ning kodumaise ja importalkoholi käibes on osakaalu arvutuste aluseks võetud antud kaubagrupi kogu kaupluses müügilolev sortiment. Hinna määramise aluseks olid mõlemast kaubagrupist indikaatorkaubad: õlle puhul 0,33- ja 0,5-liitrine plekkpurk ning viina puhul 0,7-1-liitrine klaaspudel, millede põhjal on arvatud liitri õlle ja viina hind.

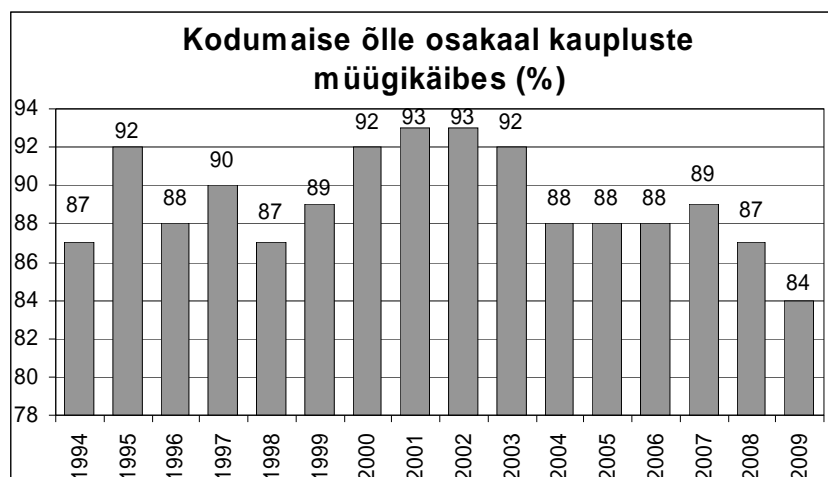
Õlu

2009. aastal jätkus Eesti õlle turuosa langus, kauplusejuhatajate andmetel suurenes importõlle osakaal kaupluste õllekäibes 13%-lt 16%-ni, (tabel 1). Kahel viimasel aastal on Eestis importõlle tarbimine suurenenud ning 2009. aastal oli importõlle osakaal kaupluste õllekäibes ajalooliselt suurim. Suurimad importõlle tarbijad on Tallinnas, kus juba üle kolmandiku õllekäibest moodustasid teistest riikidest sissetoodud õlle müük. Pealinna külastab arvukalt välituriste, eriti soomlasi ja nemad ostavad harjumuspärast soome õlut, mida siia peamiselt Soome turistide jaoks tuuakse. Teiste linnade kauplustes on importõlle osakaal õlle käibes 15% ja maapiirkonna kauplustes 10%. Ka seal oli importõlle osakaal 2009. aastal viimaste aastate üks suuremaid.

Tabel 1

Kodumaise ja importõlle osakaal kaupluste rahalises käibes (%)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2009 mai	84	16	65	35	85	15	90	10
2008 mai	87	13	70	30	88	12	91	9
2007 mai	89	11	76	24	90	10	93	7
2006 mai	88	12	80	20	89	11	91	9
2005 mai	88	12	70	30	90	10	94	6
2004 mai	88	12	83	17	91	9	87	13
2003 mai	92	8	86	14	92	8	94	6
2002 mai	93	7	87	13	93	7	95	5
1996 mai	88	12	77	23	87	13	93	7



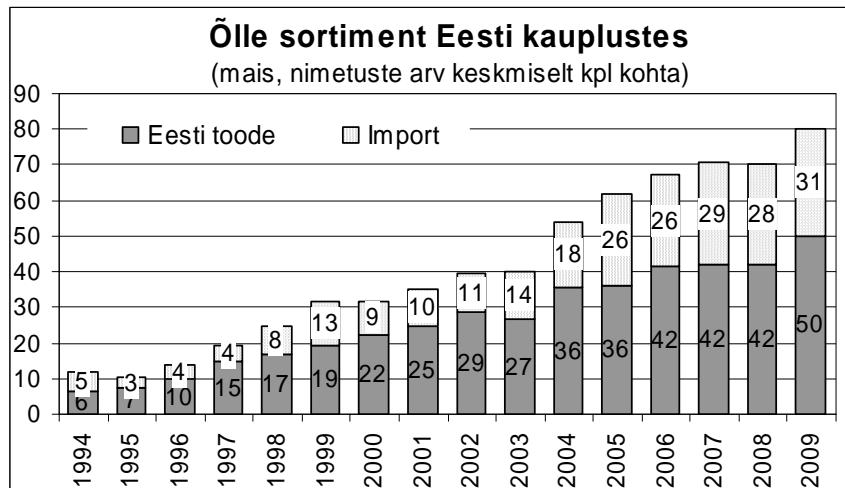
Õlle sortiment suurenes 2009. aastal võrreldes eelmise aastaga 7 kohaliku ja 2 importõlle võrra (tabel 2). Tallinna kauplustes suurenes kodumaise õlle sortiment ühe, importõlle valik vähenes 11 toote võrra. Seega Tallinnas kodumaise õlle positsioon sortimendis peale mitmeaastast vaheaega tugevnes, käibes aga nõrgenes. Tarbijate hulgas populaarsete vene ja tšehhi õlled valik laienes nii klaas- kui purgiõlle osas, seevastu rootsi, belgia, itaalia ja hispaania õlled olid müügil vaid klaastaaras. Viimastel aastatel on väljaspool Tallinna avatud uusi suure sortimendiga toidukauplusi ning seetõttu kasvas kohaliku õlle sortiment teisteski piirkondades 50 tooteni keskmiselt kaupluses.

Kohalike õlletootjate sortiment on kasvanud nii suureks, et erinevate kettide kauplustes on õlle sortiment erinev. Importõlle valik on maakauplustes ligi kümme korda väiksem kui pealinnas ja kolm korda väiksem kui teistes linnades. Tallinnas on importõlle sortiment viimasel aastal 11 toote võrra keskmiselt kaupluses vähenenud. Raskemate majandusolude tõttu ei ole otstarbekas hoida käibevahendeid nii suure õllevaliku all. Samuti on õlu maksumäärade tõusu tõttu (2008.a alkoholiaktsiis, 2009.a keskel käibemaks) kallinenud, mis elanike ostujõu languse ajal on osade kallimate importõlled nõudlust vähendanud.

Tabel 2

Õlle sortimendi laius kauplustes
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2009 mai	49.7	30.5	47.2	83.8	50.5	30.5	49.5	9.0
2008 mai	42.1	28.0	46.5	95.0	44.3	26.8	36.7	3.1
2007 mai	42.1	28.7	53.3	94.2	43.0	26.9	35.8	3.9
2006 mai	41.6	25.5	46.0	92.2	46.0	22.5	32.9	3.5
2005 mai	35.9	25.7	42.8	81.8	38.7	22.8	26.9	3.4
2004 mai	35.6	18.2	42.3	52.7	38.3	17.0	28.6	6.3
2003 mai	26.5	13.7	34.0	45.7	27.5	10.4	22.1	6.3
2002 mai	28.6	11.0	37.0	32.5	29.2	8.8	24.0	5.5
1996 nov	15.0	5.5	21.0	15.0	16.4	4.8	9.7	2.3

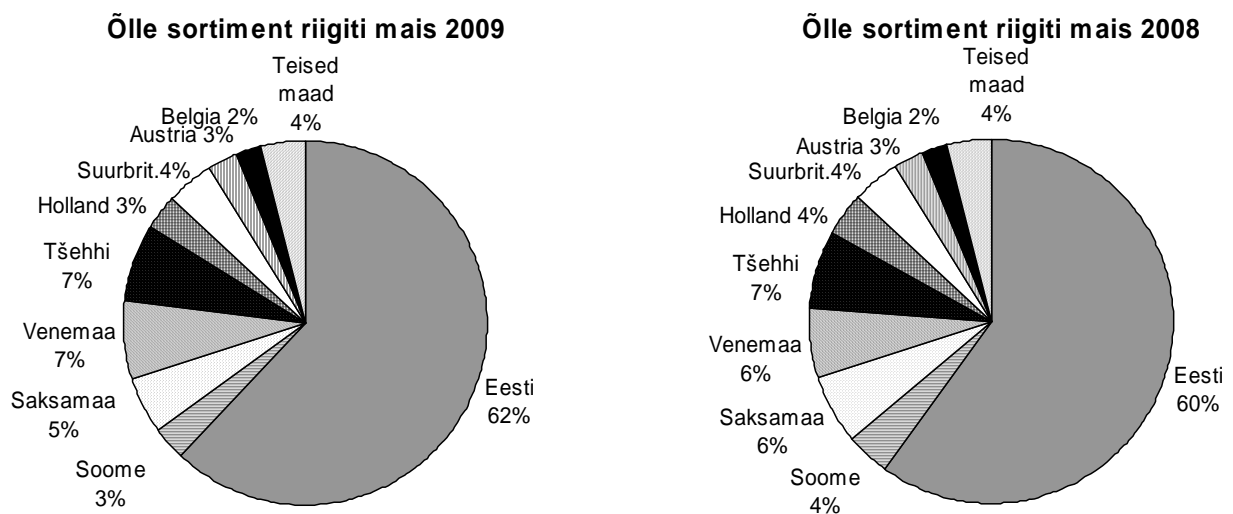


Turistid tarbivad kohapeal peamiselt vabaõhukohvikutes-restaurantides kohalikku vaadiõlut, kauplustest ostavad turistid (soomlased) kaasa nii kohalikku kui soome õlut, mida Eestisse põhiliselt turistide jaoks tuuakse. Soome purgiõlu oli müügil vaid turismipiirkonnas (Tallinn, Pärnu, Haapsalu).

Kauplustes müügiolvast õllest pärines 62% Eesti tootjatelt ja 38% oli imporditud teistest riikidest (2008.a 60% ja 40%). Riikide nimistu, kust Eestisse õlut toodi, vähenes viimase aastaga 25-lt 22-ni. Importõlled valikus olid turuliidrid Venemaa ja Tšehhi, kelle õlut oli kaupluses keskmiselt 6 nimetust.

Piirkonniti oli õllevalik muidugi erinev, suurimat õllesortimenti pakkus Tallinnas Haabersti Rimi kauplus, kus oli müügil 64 nimetust Eestis toodetud ja 111 sorti imporditud 17 riigist, sh 27 sorti Venemaalt, 24 Ukrainast, 17 Tšehhist, 12 Suurbritanniast, 10 Soomest ja 9 Austriast. Rimis müügiolvast kohalikust õllest oli 17% ja importõllest 25% purgiõlu.

Kodumaiste õlled sortimendis on purgiõlle osakaal aastatagusega võrreldes vähenenud ning klaaspudelisel müüdava õlle osakaal suurenenud. Tootjad tõid turule palju uusi õllesorte, enamus neist oli pakendatud klaastarasse, purkides on müügil vanad traditsioonilised sordid



Sakul Originaal ja A. Le Coqil Premium, Double Bock, Heineken ja uus Olvi Export. 2009. aasta mais oli kauplustes müügilolevast kodumaisest õllesortimendist 83% **pakendatud** klaas- ja plastpudelisse ja 17% plekkpurkidesse (2008.a vastavalt 79% ja 21%). Müügilolnud kodumaisest purgiõllest oli 68% 0,5-liitrised, 15% 0,33-liitrised ja 17% pakendatud 24x0,33-liitristesse karpidesse (nn kohvrid). Aastaga on kõige enam (6%-punkti võrra) suurenenud 24x0,33-liitristesse karpidesse pakendatud õlle osatähtsus purgiõlle sortimendis. Sellised pakendid on mõeldud eeskätt turistidele, kuid ka kohalikud tarbijad ostavad neid suuremate ürituste puhul meeleldi. Plastpudelites (PET) väljastatud õlle osakaal on aastatega vähenenud ja moodustab vaid tähtsusetu osa õlle sortimendist.

Importõlle sortimendis on samuti viimase aastaga suurenenud klaaspudelisse müüdava õlle osakaal, tõustes 2009. aastal 66%-ni müügiloleva importõlle sortimendis. 34% importõlledest oli kauplustes müügil purgiõllena (2008.a vastavalt 63% ja 37%). Importõlut oli müügil 22-st riigist, meil müüdava importõlle sortimendist oli teistest enam vene (20%) ja tšehhi (19%) õlut. Venemaalt sissetoodud õllest oli 24% ja Tšehhist imporditud õllest 23% purgiõlu. Viimase aastaga suurenes nii vene kui tšehhi õlle sortimendis klaaspudelisse müüdava õlle osakaal. Soome õlle osakaal Eestis müüdavast importõllest oli 8% ning sellest 87% oli purgiõlu. Soome õlle osakaal meil müüdavas importõlle sortimendis on aasta-aastalt vähenenud, sest turistid eelistavad kindlaid soome õllebrände, samuti eelistab suur osa Soome turistide osta Eesti õlletootjate Saku ja viimasel aastal ka üha enam A. Le Coqi tooteid (joonis 3).

Imporditud purgiõlle sortimendist oli 79% 0,5-liitristes purkides, 13% 0,33-liitristes ja 8% 24x0,33-liitristes kohvrites (2008.a vastavalt 69%, 26% ja 5%).

Kohalik purgiõlu kallines 2009. aastal võrreldes aastatagusega 10,8%, pudeliõlu 10%. Kuna samal ajal odralinnase hind langes, mõjutasid hinnatõusu aktsiisimäära tõus 2008. aasta II poolaastal, uute kallimate sortide müügiletulek ja ka õlletootjate/kaupmeeste suurenenud hinnalisa. Õlu oli 2009. aastal üks vähestest toidukaupadest, mille hind tõusis. Imporditud purgiõlu maksis 2009. aastal keskmiselt 30.56 kr/l, mis oli 4,8% vähem kui aasta tagasi (tabel 3).

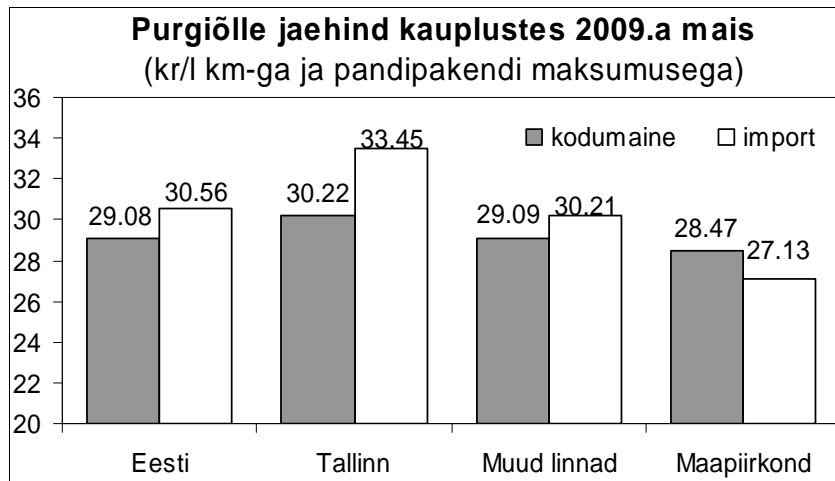
Tabel 3

Purgiõlle jaehind kauplustes (kr/l km-ga ja pandipakendi maksumusega)

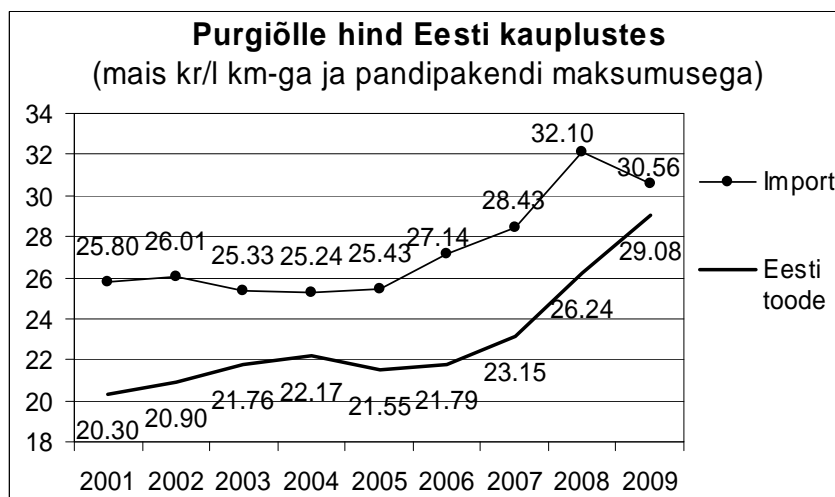
	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2009 mai	29.08	30.56	30.22	33.45	29.09	30.21	28.47	27.13
2008 mai	26.24	32.10	27.84	31.14	25.93	32.95	25.87	28.39
2007 mai	23.15	28.43	24.17	28.08	22.61	29.13	23.67	24.17
2006 mai	21.79	27.14	23.53	27.30	21.38	27.44	21.18	24.44
2005 mai	21.55	25.43	22.13	25.83	21.65	25.32	19.72	23.58
2004 mai	22.17	25.24	22.56	25.63	22.36	25.28	21.27	24.39
2003 mai	21.76	25.33	21.95	25.88	21.09	25.32	22.86	24.01
2002 mai	20.90	26.01	21.54	27.39	21.08	25.68	19.85	24.16
1996 mai*	17.00	33.70	19.50	31.40	16.60	34.90	16.20	34.10

* kogu sortimendi keskmine hind, sh klaaspudelid jt

Importõlle odavnemine oli tingitud muudatustest teiste linnade ja maapiirkonna kaupluste importõllede valikus, kus vähenes kallimate ja suurenes odavamate õlledes osakaal sortimendis. Tallinnas oli importpurgiõlu 10,7% kallim kui teistes Eesti linnades, kuna siin on maksujõulisem ostjaskond ja kaupluste sortimendis rohkem eksklusiivsemaid õllesid. Imporditud purgiõlu oli 2009. aasta mais 5% kallim kodumaisest, nii väike ei ole hinnavahe kodumaisel ja importtootel varem olnud. Seega kodumaise õlle positsioon hinnakonkurentsis nõrgenes tuntavalt ning seda näitas ka kohaliku õlle osakaalu vähenemine õlle müügikäibes 3%-punkti võrra.



Joonis 4



Joonis 5

Eestis toodetud purgiõllest kallines aastaga enim (12,5%) 0,5-liitrine purgiõlu, kuna kohalik õlleturg rikastus mitme uue kallima õllesordiga. Kuid siiski on pooleliitrine purgiõlu jätkuvalt 14,2% odavam kui 0,33-liitrine purgiõlu. Kaks korda vähem (4,9%) kallines viimase aastaga Eestis toodetud nn kohverõlu (24x0,33 l) ning müügil oli see vaatluse teostamise ajal vaid Tallinnas, Pärnus, Haapsalus ning ühes Pärnumaa kaupluses. Pealinnas oli kodumaine kohverõlu 2% odavam kui teistes linnades, kuna siin viidi läbi ulatuslikke sooduskampaaniaid turistide ostuhuvi suurendamiseks. Imporditud kohverõlle valikust oli müügil vaid Soomes toodetud õlu, mis maksis Tallinnas 15,8% enam kui Pärnus ja Haapsalus.

Tabel 4

Purgiõlle hind kauplustes vastavalt purgi suurusele 2008-2009.a
(kr/l km-ga ja pandipakendi maksumusega)

	õlu 0,33 l purgis			õlu 0,33 l purgis 24 pakk			õlu 0,5 l purgis		
	mai 2008	mai 2009	muutus +/-%	mai 2008	mai 2009	muutus +/-%	mai 2008	mai 2009	muutus +/-%
Eesti kokku									
Eesti õlu	30.41	33.47	10,0	27.53	28.89	4,9	25.54	28.73	12,5
Importõlu	37.76	36.32	-3,8	29.25	30.82	5,4	29.97	29.72	-0,8
sh Tallinn									
Eesti õlu	32.65	34.30	5,1	27.04	28.94	7,0	26.85	30.26	12,7
Importõlu	33.00	38.18	15,7	28.96	32.68	12,8	30.63	32.74	6,9
muud linnad									
Eesti õlu	29.27	33.30	13,8	28.34	29.54	4,2	25.24	28.54	13,1
Importõlu	40.01	36.15	-9,6	30.10	28.22	-6,2	30.03	29.44	-2,0
maapiirkond									
Eesti õlu	29.73	33.22	11,7	-	26.45	-	25.61	28.37	10,8
Importõlu	36.67	29.85	-18,6	-	-	-	26.51	26.81	1,1

Tabel 5

Purgiõlle keskmised jaehinnad Eestis vastavalt tootjamaale 2007-2009.a mai
(kr/l km-ga ja pandipakendi maksumusega)

Päritoluriik	2007	2008	2009
Suurbritannia	53.50	54.70	55.40
USA	48.50	47.00	55.10
Prantsusmaa	34.60	39.50	41.90
Austraalia	33.30	35.00	37.00
Tšehhi	28.10	32.70	33.40
Läti	-	18.90	30.90
Holland	27.70	34.80	30.50
Taani	27.40	29.30	30.40
Austria	25.40	29.40	30.20
Soome	27.30	29.70	29.50
Eesti	23.15	26.24	29.08
Saksamaa	29.20	33.10	28.70
Poola	16.30	19.90	25.60
Venemaa	23.50	25.00	24.70
Ukraina	-	23.00	-
Itaalia	30.80	39.50	-
Hispaania	36.60	44.40	-
Rootsi	37.30	51.20	-
Belgia	43.40	53.30	-

Venemaalt imporditud purgiõllest oli kauplustes suurem osa müügil hinnavaheemikus 20-30 kr/l. Venemaa purgiõlle keskmine hind oli 15% madalam Eestis toodetud purgiõlle keskmisest hinnast, mis on lisaks osade tarbijate jaoks meeldivatele maitseomadustele nende õllede suure käibe põhjus. 2009. aasta mais läti ja poola odavaid purgiõllesid müügil ei olnud, olid vaid üksikud kallimad sordid, samuti oli ukraina õlu müügil vaid klaaspudelid. 61% kodumaisest ja 54% importõllest oli odavam kui 30 kr/l.

2009. aasta 9 kuuga **toodeti** Eestis Statistikaameti andmetel 100,8 mln liitrit õlut, mis on 0,4% vähem kui 2008. aasta 9 kuuga. Eestis müüdud õlle kogusest moodustas kodumaine õlletoodang 80%. Kuna osa kodumaist õlut eksporditi, siis siseturumüügis oli eesti õlle osakaal isegi alla 80%. 2009. aasta 9 kuuga imporditi Eestisse 13,6 mln liitrit õlut. Õlle import oli 2009. aastal vaid veidi suurem aastatagusest, eksport aga 27% suurem.

Tabel 6

Eesti õlleturu statistika

	2007 9 kuud	2008 9 kuud	2009 9 kuud
Toodang, mln l	109.9	101.2	100.8
Import, mln l	12.6	12.7	13.6
Eksport, mln l	19.1	17.3	22.0
Müük siseturul, mln l	103.4	88.5	81.1
Isevarustuse tase, %	106.2	104.8	102.3
Kodumaise toodangu osakaal siseturumüügis, %	87.8	88.0	80.0

Allikas: Eesti alkoholiturg 2009. aasta 9 kuul, EKI. SA

Viin

2009. aastal jäi kodumaise viina osakaal kaupluste viinakäibes püsima 2008. aasta tasemele - 83% viinakäibest moodustas endiselt kodumaine ja 17% importviin. Tallinnas suurenes importviina osakaal viinakäibes märkimisväärselt, 29%-lt 35%-ni. Väljaspool Tallinna teistes linnades importviina osakaal kauplusespetsialistide hinnangul vähenes 17%-lt 16%-ni viina käibes ja maapiirkonna kauplustes 13%-lt 10%-ni (tabel 7).

Tallinna kauplustes on importviina sortiment kolm korda suurem Eesti keskmisest, mis loob eeldused ka importtoodete suuremaks tarbimiseks. Pealinna kauplustes on importviinade valik muljetavaldav ning asjatundjate hinnangul on ukraina ja vene viinad kvaliteedilt konkurentsivõimelised Eesti parimate toodetega.

2009. aastal jätkus viie aasta eest alanud trend, kus kauplustes vähenes kohalike viinade sortiment ja laienes importtoodete valik. Viinade sortiment, mida meie viinatööstused erineva suurusega pakendis väljastavad, on nii suur, et kauplused valivad, mida sortimendis hoida ning seetõttu viina sortiment kaupluste lõikes erineb suuresti. Keskmiselt oli 2009. aasta mais kaupluses müügil 30 kodumaist ja 23 importviina. Tallinnas oli uuringu läbiviimise ajal müü-

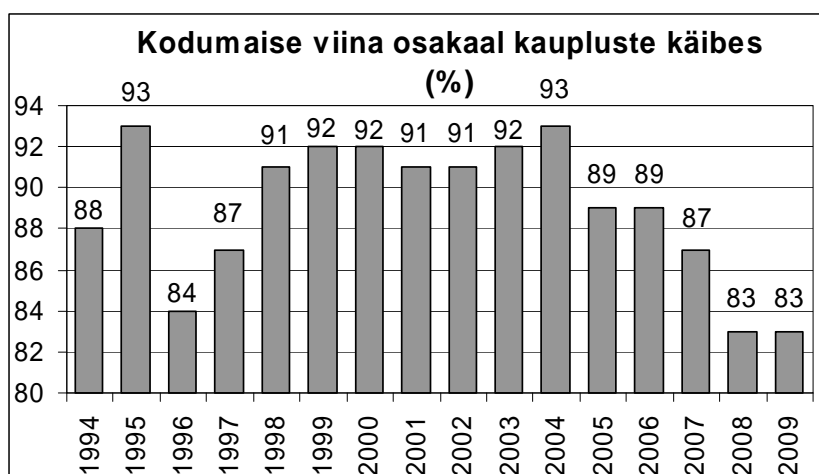
gil 46 nimetust kohalikku ja 63 importviina keskmiselt kaupluse kohta (tabel 8). Teiste linna- de kauplustes oli müügil 30 nimetust kodumaist ja 22 sorti importviina ning maakauplustes 24 nimetust Eestis toodetud ja 9 sorti importviina keskmiselt kaupluse kohta.

Tabel 7

Kodumaise ja importviina osakaal kaupluste rahalises käibes (%)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2009 mai	83	17	65	35	84	16	90	10
2008 mai	83	17	71	29	83	17	87	13
2007 mai	87	13	71	29	88	12	92	8
2006 mai	89	11	79	21	87	13	95	5
2005 mai	89	11	67	33	91	9	97	3
2004 mai	93	7	87	13	93	7	95	5
2003 mai	92	8	84	16	90	10	97	3
2002 mai	91	9	87	13	91	9	92	8
1996 mai	84	16	69	31	80	20	96	4

Joonis 6



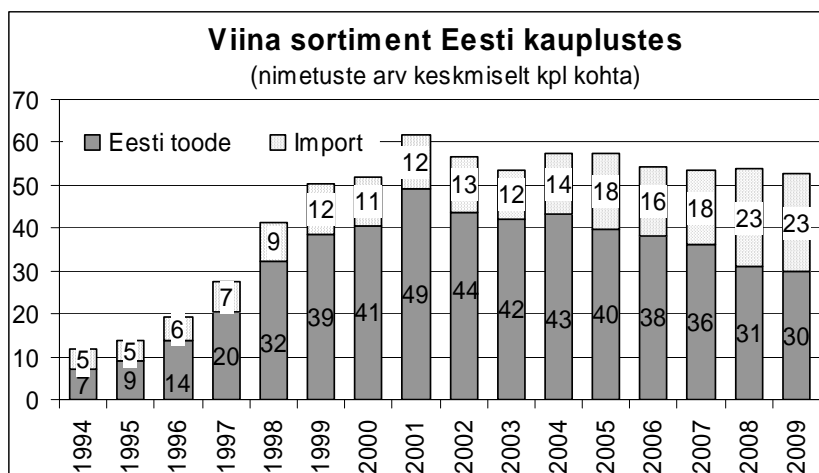
Tabel 8

Viina sortimendi laius kauplustes
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

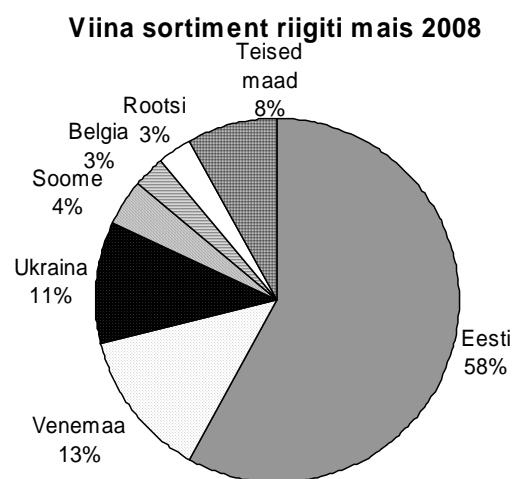
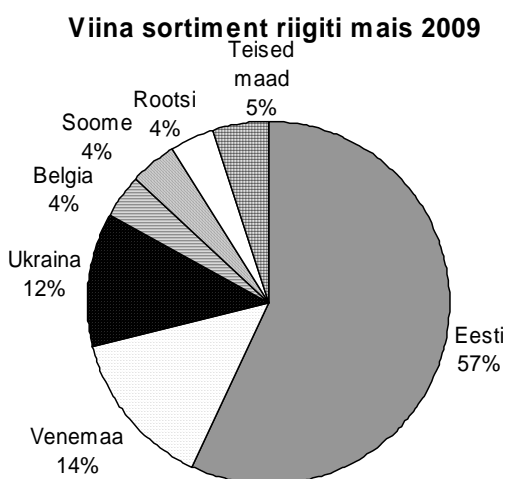
	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2009 mai	30.0	22.8	45.7	62.7	29.8	21.8	24.2	8.5
2008 mai	30.9	22.8	43.0	59.0	32.5	23.3	23.5	7.6
2007 mai	36.1	17.5	49.2	56.0	38.7	15.2	26.1	4.9
2006 mai	38.3	15.9	44.8	51.7	41.5	15.1	30.5	2.9
2005 mai	39.8	17.5	50.3	45.7	42.1	18.0	29.8	2.7
2004 mai	43.2	14.1	44.3	31.5	45.8	15.4	38.6	4.9
2003 mai	42.0	11.6	48.5	28.8	45.9	13.0	33.1	2.3
2002 mai	43.8	12.9	52.2	29.3	43.0	12.9	41.7	5.9
1996 nov	13.7	7.7	19.8	16.7	16.0	8.1	6.6	2.7

Viina oli kauplustes müügil 19-st riigist, sealhulgas moodustas Eesti viin 57%, Venemaalt imporditu 14% ja Ukrainas toodetud viin 12% müügilolevast sortimendist.

Eestis toodetud viinast oli 14% villitud 0,7 l, 14% 1 l ning 72% väiksematesse pudelitesse. Importviinadest oli 27% 0,7 l, 14% 1 l ning 59% muu suurusega pudelites.



Joonis 7



Joonis 8

Eestis on suuri viinatootjaid kaks - AS Liviko ja AS Altia ning üks väiksem AS Liivi Heliis, kes toodab põhiliselt kaupluste kaubamärgiga viinasid. Tootjate esialgsetel andmetel 2009. aastal viinatoodang Eestis vähenes ja ka kaupmeeste sõnul on nõudlus viina järele kahel viimasel aastal vähenenud, kuna sarnaselt teistele riikidele on ka Eestis lahjema alkoholi tarbimine suurenenud ja kange alkoholi ostmise vähenenud.

2009. aastal odavnesid enamus toidukaupu ja ka madalama hinnaklassi viinad odavnesid, keskmise- ja kõrgema hinnaklassi tooted aga valdavalt kallinesid. Eesti viinatootjad teevad kõik, et viina tarbimist ostjale eriti mugavaks teha - kauplustes on müügil ühe nimetusega väga erineva suurusega pudelitesse pakendatud viina. Näiteks Liviko üks populaarsemaid viinasid Laua Viin oli müügil 200 ml, 350 ml, 500 ml klaaspudelil ja 500 ml, 700 ml ja 1000 ml plastikpudelil. Kaupmeeste hinnangul on vähenenud nõudlus suurte 0,7-1-liitriste viinade

järele, käibes on suurenenud väikeses pudelis viina osakaal. Tallinnas suurenes Ukrainast ja Peterburist toodud viinade ostmine. Paljud asjatundjad peavad neid eesti viinadest kvaliteetsemaks. Välisturistide alkoholiostudes on vähenenud viinade osakaal, samuti osteti 2009. aasta maikuu uuringu ajal varasemast vähem odavaid kohvritesse pakendatud viinasid. Ukraina viinadest oli 5% pakendatud 1 l, 27% 0,7 l ja 68% väiksematesse pudelitesse ning Venemaal toodetud viinadest 18% 1 l, 22% 0,7 l ja 60% pakendatud väiksemasse taarasse kui 0,7 l.

Viina hinnavõrdluses on ainult 0,7-l-liitrised viinad, millede hulgas on kallimatel viinadel suurem osakaal kui enamlevinud 0,5-liitristel viinadel ja seetõttu on ka keskmine hind kõrgem kui tavalisel madalama hinnaklassi viinal. Eesti 0,7-liitrisel pudelil viin kallines viimase aastaga keskmiselt 21% ja maksis 204.96 kr/l, importviin maksis 16% enam kui 2008. aastal (314.15 kr/l) (tabel 9). Hinnatõusu põhjusteks oli sarnaselt õllega aktsiisimäärade tõus ja tootmiskulude kasv.

Tallinna kauplustes on viina sortiment oluliselt suurem eelkõige kallimate viinade suurema valiku tõttu, seetõttu on viina keskmine hind pealinnas ka kõrgem kui teiste piirkondade kauplustes. Maapiirkonna kauplustes müügilolev kohalike tootjate viin maksis 12% ja importitud viin 18% vähem kui pealinnas müüdav viin. Eesti viinale pakuvad hinnakonkurentsi vaid läti, leedu, venemaa ja ukraina madalama hinnaklassi viinad, mis olid müügil ka kõigis piirkondades. Kallid rootsi, belgia, taani ja kõrgema hinnaklassi venemaa ning ukraina viinad olid müügil vaid Tallinnas ja vähesel määral ka teistes Eesti suuremates linnades.

Tabel 9

Viina jaehind kauplustes
(0,7-1 liitrised pudelid, kr/l km-ga)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Import-viin	Eesti viin	Import-viin	Eesti viin	Import-viin	Eesti viin	Import-viin
2009 mai	204.96	314.15	221.09	332.59	204.35	305.69	193.65	271.52
2008 mai	169.95	270.31	180.10	298.19	173.51	256.55	154.55	209.25
2007 mai	149.11	265.38	162.90	279.08	146.51	259.49	143.97	213.14
2006 mai	141.41	259.98	147.08	275.28	143.17	252.07	133.44	205.42
2005 mai	136.93	255.70	146.08	270.24	136.29	246.81	130.36	219.54
2004 mai	133.70	279.96	145.95	310.04	135.80	263.25	123.85	243.71
2003 mai	142.77	284.08	163.24	306.38	140.13	275.20	138.84	264.29
2002 mai	145.10	273.77	177.48	299.16	144.69	277.91	133.87	228.85
1996 mai*	99.00	166.70	101.00	171.60	98.00	169.60	99.90	146.90

* kogu sortimendi keskmine hind. sh 0.5 l jt

2009. aasta 9 kuuga **toodeti** Eestis tootjate andmetel 9,9 mln liitrit viina (3,8 mln l absoluutalkoholis), mida on 9% vähem kui 2008. aasta 9 kuuga. Statistikaameti andmetele tuginedes müüdi esialgsel hinnangul 2009. aasta 9 kuuga Eesti turul 3,7 mln liitrit viina (absoluutalkoholis) ehk 22,8% vähem kui 2008. aastal (tabel 11). Statistikaandmete järgi moodustas kohaliku viina toodang 2009. aasta 9 kuul 75% viina siseturumüügi kogusest, mis oli väiksem

kui varasematel aastatel ja ka väiksem kui toidukauplustes viina müügil. Kuna osa Eestis valmistatud viinast eksporditi, siis kogu viinaturul (toidukauplused, alkoholi-kauplused, toitlustus) oli kodumaise viina osakaal alla 75%.

Tabel 10

Viina jaehinnad Eestis vastavalt tootjamaale 2006-2008.a

(0,7-1 liitrites pudelites, kr/l km-ga)

	2006	2007	2008	2009
Rootsi	305.80	313.50	352.60	383.30
Taani	-	159.90	370.00	371.40
Belgia	274.00	310.00	302.80	358.30
Brasiilia	295.50	-	294.80	341.40
Venemaa	265.20	266.40	269.20	319.90
Soome	219.10	232.00	271.70	297.20
Mehhiko	-	340.50	324.50	292.30
Saksamaa	-	270.20	267.40	290.30
Suurbritannia	212.50	237.00	284.60	273.30
Ukraina	239.10	226.20	221.20	261.20
Hispaania	227.10	201.30	211.30	229.30
Leedu	-	-	200.70	222.50
Holland	-	-	209.10	215.70
Eesti	141.41	149.11	169.95	204.96
Läti	146.90	149.10	169.90	185.90
USA	-	193.20	335.00	-
Itaalia	241.40	289.90	316.80	-
Moldaavia	-	-	284.30	-
Kreeka	-	240.00	238.20	-
Norra	212.90	-	-	-
Prantsusmaa	172.00	178.00	-	-
Poola	221.40	-	-	-

Tabel 11

Eesti viinaturu statistika

	2007 9 kuud	2008 9 kuud	2009 9 kuud
Toodang, tuh l absoluutalkoholis	4522,0	4126,0	3753,0
Import*, tuh l absoluutalkoholis	786,0	1609,0	894,0
Ekspord, tuh l absoluutalkoholis	799,3	956,5	956,3
Müük siseturul, tuh l absoluutalkoholis	4508,7	4779,0	3690,5
Isevarustuse tase, %	100,3	86,3	101,7
Kodumaise toodangu osakaal siseturu müügis, %	82,6	76,9	75,0

* ilma tooraineks kasutatud importviinata

Allikas: Eesti alkoholiturg 2009. aasta 9 kuul, EKI. SA

Kokkuvõte

2009. aastal kasvas Eesti kauplustes müügiloleva **õlle** sortiment suuremaks kui kunagi varem. Müügil oli keskmiselt 50 nimetust kohalike tootjate ja 30 nimetust teistest riikidest imporditud õlut kaupluse kohta. Võrreldes 2008. aastaga kasvas sortiment 8 kodumaise ja 2 importõlle võrra keskmiselt kaupluse kohta. Tallinnas oli müügil 47 nimetust kodumaist ja 84 sorti importõlut, teiste linnade kauplustes 50 sorti kodumaist ja 30 importõlut ning maapiirkonna kauplustes 50 nimetust kodumaist ja 9 importõlut keskmiselt kaupluse kohta. Tallinnas suurenes peale mitmeaastast vaheaega kohaliku õlle osakaal sortimendis 36%-ni (2008.a 33%). Õlut oli müügil 22-st riigist, sh Eestist 62%, Venemaalt ja Tšehhist mõlemast 7%, Saksamaalt 5% ja Suurbritanniast 4% kogu õlle sortimendist. Importõlledest oli suurim valik tšehhi ja venemaa õlut, mida oli mõlemat 6 nimetust keskmiselt kaupluse kohta.

Suurem osa õllest on müügil Eesti kauplustes klaaspudelis, mille osakaal 2009. aastal õlledes sortimendis suurenes. Eestis müüdavast kodumaisest õllest oli 83% ja importõllest 66% pudeliõlu (2008.a vastavalt 79% ja 63%). Müügilolnud kodumaisest purgiõllest oli 68% 0,5-liitrised, 15% 0,33-liitrised ja 17% pakendatud 24x0,33-liitristesse karpidesse (nn kohvrid). Aastaga on kõige enam (6%-punkti võrra) suurenenud 24x0,33-liitristesse karpidesse pakendatud õlle osatähtsus kodumaise purgiõlle sortimendis.

Kahel viimasel aastal on Eestis suurenenud importõlle tarbimine, mistõttu kodumaise õlle positsioon siseturul on nõrgenenud. 2009. aastal suurenes kaupluste spetsialistide hinnangul importõlle osakaal kaupluste õllekäibes aastaga 13%-lt 16%-ni. Tallinnas oli õllekäibes importõlle osakaal koguni 35%. 2009. aasta 9 kuu statistikaandmete järgi moodustas kodumaine õlu õlle siseturumüügist koguseliselt alla 80%, mis oli viimaste aastate madalaim tase (2008.a 88%). Seegi näitab eesti õlle konkurentsivõime langust koduturul.

Eestis toodetud purgiõlu kallines viimase aastaga 10,8% ja maksis keskmiselt 29.08 kr/l, välismaine purgiõlu odavnes 4,8% ja maksis keskmiselt 30.56 kr/l. Eesti purgiõllest odavamad olid vene (24.70 kr/l), poola (25.60 kr/l) ja saksa purgiõlu (28.70 kr/l). Hinnakonkurents allajäämine oli üheks oluliseks kodumaise õlle turuosa vähenemise põhjuseks.

2009. aastal müügiloleva **viina** sortiment ei suurenenud, müügil oli 30 kohalikku ja 21 importviina keskmiselt kaupluses. Importviin oli pärit 19-st riigist. Sortimendis oli 57% eesti, 14% venemaa ja 12% ukraina viinad. Müügilolevast eesti viinast oli 2009. aasta mais 28% ja importviinast 41% pakendatud 0,7-1-liitristesse klaaspudelitesse (2008.a vastavalt 29% ja 38%).

0,7-liitrisel pudelil eesti viin kallines viimase aastaga keskmiselt 21% ja maksis 204.96 kr/l, importviin kallines 16% ja maksis keskmiselt 314.15 kr/l.

Toidukaupluste viinakäibest moodustas 83% kodumaine ja 17% importviin, selline oli kohaliku viina positsioon ka 2008. aastal. Statistikaandmete järgi oli kodumaise viina osakaal Eesti kogu viinaturul 2009. aasta 9 kuul (koguseliselt) alla 75% ning see oli madalam kui viimastel aastatel. Järelikult on toitlustuses ja alkoholikauplustes importviina osakaal müügis suurem kui toidukauplustes.